

DOI 10.32782/2786-9156.109.1.73-82
УДК 343.32 (477)

Мовчан Р. О., доктор юридичних наук, професор, професор кафедри конституційного, міжнародного і кримінального права Донецького національного університету імені Василя Стуса (м. Вінниця, Україна)
e-mail: romanmov1984@gmail.com
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-2074-8895>

Марченков Д. С., аспірант кафедри конституційного, міжнародного і кримінального права Донецького національного університету імені Василя Стуса (м. Вінниця, Україна)
e-mail: d.marchenkov@donnu.edu.ua
ORCID iD: <https://orcid.org/0009-0001-7768-0804>

ДЕРЖАВНА ЗРАДА, «ВОЄННИЙ» КОЛАБОРАЦІОНІЗМ, НЕСАНКЦІОНОВАНЕ ПОШИРЕННЯ ВІЙСЬКОВО ЗНАЧУЩОЇ ІНФОРМАЦІЇ: ПРОБЛЕМИ СПІВВІДНОШЕННЯ Й РОЗМЕЖУВАННЯ (НА ПРИКЛАДІ СПРАВИ № 202/13808/23)

У статті на прикладі розглянутої колегією суддів Другої судової палати Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду справи № 202/13808/23 демонструються ті проблеми, які на практиці виникають під час розмежування складів злочинів «державної зради», «воєнного» колабораціонізму» й так званого «несанкціонованого поширення військово значущої інформації, з метою надання такої інформації державі, що здійснює збройну агресію проти України, або її представникам, або іншим незаконним збройним формуванням» (ст. 111, ч. 7 ст. 111-1 і ч. 3 ст. 114-2 Кримінального кодексу України відповідно).

За наслідком аналізу відповідного рішення найвищого суду в системі судустрою України робиться висновок, що, перекваліфікувавши дії винного з ч. 7 ст. 111-1 на ч. 3 ст. 114-2 Кримінального кодексу України, представники Феміди припустилися грубої помилки, адже, узявши до уваги наявну в останній нормі відповідну мету, вони при цьому абсолютно проігнорували те, що умовою її застосування є відсутність у скоєному ознак державної зради, яка якраз таки й мала місце в нашій ситуації.

Для вирішення позначених проблем у правозастосуванні пропонується таке: 1) вилучити із ч. 7 ст. 111-1 Кримінального кодексу України вказівку на «добровільну участь громадянина України в незаконних збройних чи воєнізованих формуваннях, створених на тимчасово окупованій території, та/або в збройних формуваннях держави-агресора, та надання таким формуванням допомоги у веденні бойових дій проти України»; 2) виключити з переліку передбачених ч. 3 ст. 114-2 Кримінального кодексу України кваліфікуючих ознак несанкціонованого поширення військово значущої інформації вказівку на мету «надання відповідної інформації державі, що здійснює збройну агресію проти України, або її представникам, або іншим незаконним збройним формуванням».

Наприкінці статті визначено перспективні напрями подальших наукових розвідок у відповідній царині.

Ключові слова: окупація/окупована територія, державна зрада, колабораціонізм, несанкціоноване поширення військово значущої інформації, незаконні збройні та воєнізовані формування, держава-агресор, верховенство права, конкуренція й колізія кримінально-правових норм.

Постановка проблеми. 21 липня 2023 р. Індустріальний районний суд м. Дніпропетровська розглянув справу № 202/13808/23 щодо Особи-1. Органами досудового розслідування останньому інкримінувалося те, що 29 травня 2023 р. він за допомогою мобільного телефону в особистій переписці передав діючому учаснику незаконного збройного формування (далі – НЗФ) т. зв. «ДНР» Особі-2, який є навідником 2-го танкового взводу 1-ї танкової роти тактичної групи «Копол», інформацію про розташування Збройних Сил України (далі – ЗСУ) на території м. Лиман Донецької області.

Такі дії згаданий суд першої інстанції кваліфікував за ч. 7 ст. 111-1 Кримінального кодексу України (далі – КК), визнавши їх наданням допомоги НЗФ, створеним на тимчасово окупованій території (далі – ТОТ), у веденні бойових дій проти України, і призначив винному покарання у вигляді позбавлення волі строком на 15 років із позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, пов'язаною з виконанням організаційно-розпорядчих функцій, в органах державної влади та місцевого самоврядування строком 15 років із конфіскацією всього майна [1].

Водночас цей вирок, залишений без змін і судом апеляційної інстанції [2], оскаржений до Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду (далі – ККС ВС). І за наслідком розгляду відповідної касаційної скарги Друга судова палата останнього в підсумку задовольнила її частково й перекваліфікувала дії Особи-1 з ч. 7 ст. 111-1 на ч. 3 ст. 114-2 КК, призначила засудженому покарання у вигляді позбавлення волі на строк 11 років [3].

Ухвалення цього рішення ККС ВС укотре актуалізувало не вирішене ні в теорії, ні на практиці й нагальне від моменту доповнення КК двома відповідними кримінально-правовими новелами питання щодо співвідношення складів злочинів «державна зрада» (ст. 111 КК), «воєнний» колабораціонізм» (ч. 7 ст. 111-1 КК) і «несанкціоноване поширення військово значущої інформації», вчинене з метою її передачі ворогу» (ч. 3 ст. 114-2 КК). Зокрема, чимало представників вітчизняної правової доктрини доволі скептично оцінили ті аргументи, якими керувалися представники найвищого суду в системі судоустрою України, змінюючи кваліфікацію описаної вище поведінки Особи-1 із ч. 7 ст. 111-1 на ч. 3 ст. 114-2 КК.

Але чи мають підґрунтя відповідні сумніви науковців? Чи все ж аналізоване рішення ККС ВС є абсолютно вмотивованим? І які фактори стали детермінантами виникнення згаданих проблем у правозастосуванні та які шляхи їх подолання?

Необхідністю вирішення зазначених злободенних питань і зумовлена актуальність статті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти розглядуваної проблематики висвітлено в працях Н. Антонюк, М. Бондаренко, П. Бурди, А. Вознюка, І. Вартилецької, М. Голінки, К. Гончаренко, І. Давидович, З. Загиней-Заболотенко, О. Зайцева, О. Книженко, Ю. Коломієць, О. Кравчука, А. Нерсисяна, Є. Письменського, Ю. Пономаренка, М. Рубашенка, Н. Симоненко, О. Тананакіна, М. Хавронюка, С. Харитонова, Н. Шульженко, І. Яковюка, Т. Ясниської та деяких інших. Водночас маємо зауважити, що ухвалення ККС ВС рішення від 10 грудня 2024 р. зумовило необхідність погляду на відповідні питання під депо іншим кутом зору, зокрема через призму оцінювання тих аргументів, які покладені в основу аналізованої постанови.

Формулювання цілей. Метою пропонованого дослідження є критичне осмислення вмотивованості постанови колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 10 грудня 2024 р. у справі № 202/13808/23, виявлення тих причин, які породжують відмічені вище проблеми в правозастосуванні, зокрема неправильність і відсутність уніфікованості судової практики у відповідній царині, а також розроблення пропозицій, спрямованих на усунення цих проблем.

Виклад основного матеріалу. Мотивуючи свою позицію у розглядуваній справі, колегія суддів насамперед покликала на те, що іманентною рисою колабораційної діяльності є наявність сталих зв'язків її суб'єкта з відповідною ТОТ, поза межами якої явища колабораціонізму існувати не може. На думку представників Феміди, у разі вчинення відповідних діянь особами, які не мають зв'язків із ТОТ, навіть якщо така особа є громадянином України, але при цьому проживає в інших місцевостях, такі діяння не є колабораційною діяльністю, а тому їх необхідно кваліфікувати за іншими

нормами, зокрема, як це й сталося в досліджуваному кримінальному провадженні, за ст. 114-2 КК.

Коментуючи такий умовивід, варто зауважити, що чимало вітчизняних криміналістів справді висувають гіпотезу, що, хоча цього прямо не передбачено законом, однак із самого поняття колабораційної діяльності випливає те, що суб'єкт усіх правопорушень, які її становлять, повинен відповідати такій характеристиці, як належність до місцевого населення або наявність інших сталих зв'язків із відповідною окупованою територією [4, с. 254; 5, с. 37; 6, с. 324; 7, с. 199; 8, с. 73; 9, с. 210; 10, с. 102–106; 11, с. 109; 12].

Водночас має рацію М. Рубашенко, який звертає увагу на те, що, хоча *de lege ferenda* колабораціонізм дійсно має бути можливим лише в межах ТОТ, *de lege lata* низка форм колабораційної діяльності, передбачених ст. 111-1 КК, зокрема і її ч. 7, сформульовані законодавцем так, що охоплюють також акти співпраці й поза ТОТ [13, с. 99, 465]. Подібним чином розмірковує й Н. Антонюк, яка також переконана в неправильності узагальненого, тобто такого, який стосується всіх частин ст. 111-1 КК, висновку, що місцем учинення колабораційної діяльності є лише окуповані території [14, с. 58]. Аналогічну позицію свого часу підтримали й інші українські дослідники [15, с. 328], зокрема й один із автор цих рядків [16, с. 42–43].

Утім, навіть визнаючи, що з позиції буквального трактування текстуального відображення аналізованої форми «воєнного» колабораціонізму вчинення його в умовах окупації не є обов'язковим, згаданий М. Рубашенко (уже разом із С. Харитоновим) уточнює, що ця ознака (місце – ТОТ) усе ж впливає з результатів системного співвідношення ч. 7 ст. 111-1 і ст. 111 КК. Та при цьому вчені роблять надважливе й принципове в контексті розглядуваної нами справи застереження: зважаючи на відповідне співвідношення, скоєні не на ТОТ збирання й передача військово значущої інформації ворогу мають оцінюватися як державна зрада й кваліфікуватися за ст. 111, а не за ч. 3 ст. 114-2 КК, оскільки остання не може бути інкримінована у випадках, коли в учиненому містяться ознаки державної зради [13, с. 465–466]. Прикметно й те, що на необхідність надання саме такої кримінально-правової оцінки відповідним проявам у декількох інших прийнятих у 2024 р. рішеннях вказували й судді ККС ВС. Зокрема, у них прямо зазначалося, що *дії, передбачені ч. 1 чи ч. 2 ст. 114-2 КК, учинені з метою надання відповідної інформації державі, що здійснює збройну агресію проти України, або її представникам, мають кваліфікуватися не за ч. 3 ст. 114-2, а за ст. 111 КК як державна зрада у формі надання допомоги іноземній державі або її представникам у проведенні підривної діяльності проти України (якщо ці дії вчинені громадянином України)* [17; 18; 19; 20].

Але, як ми пам'ятаємо, попри всі наведені положення, у розглядуваній справі дії Особи-1 у результаті кваліфіковані саме за ч. 3 ст. 114-2 КК. При цьому, намагаючись додатково аргументувати своє рішення, судді ККС ВС зазначили, що ситуація, коли подібні діяння набувають різної кваліфікації в умовах існування диференціації кримінальної відповідальності, є неприпустимою. Правова невизначеність, яка наявна наразі в ч. 7 ст. 111-1 КК у частині опису ознак такої форми об'єктивної сторони, як надання допомоги у веденні бойових дій проти України, зобов'язує покладати відповідальність за неточність, недостатню чіткість і суперечливість норм позитивного права на державу, адже кожен громадянин, відповідно до обставин, має орієнтуватися в тому, яка саме законодавча норма застосовується в конкретному випадку. Тому, покликаючись (крім попереднього) також і на п. 2 ч. 3 ст. 66 Закону України «Про правотворчу діяльність», відповідно до якого в разі виявлення колізії між нормативно-правовими актами рівної юридичної сили пріоритет у застосуванні мають норми, що містяться в нормативно-правових актах, які вступили в дію пізніше (у від-

повідному кримінальному провадженні – це ст. 114-2 КК, яка є більш «пізньою» за ч. 7 ст. 111-1 КК), представники Феміди вирішили, що дії Особи-1 мають кваліфікуватися саме за ч. 3 ст. 114-2 КК [3].

Водночас вважаємо, що наведена позиція не є достатньо обґрунтованою, позаяк насправді ніякої правової невизначеності в тих положеннях ч. 7 ст. 111-1 КК, які стосуються «воєнного» колабораціонізму, немає. Ще раз підкреслимо, що з погляду *de lege lata* є абсолютно очевидним, що відсутність у цій нормі вказівки на таке місце вчинення злочину, як ТОТ, означає те, що за нею може кваліфікуватися й відповідна поведінка осіб, які не мають жодного зв'язку з такою територією.

Що ж до висунутої в доктрині й підтриманої суддями ККС ВС гіпотези щодо того, що обов'язковою ознакою аналізованого складу все ж є відповідне місце (ТОТ), то вона є актуальною лише з позиції потенційного вдосконалення законодавства, тобто в аспекті *de lege ferenda*, але за жодних умов не може братися до уваги під час застосування чинного кримінального закону. До речі, якщо керуватися протилежною логікою, на якій і наполягала колегія суддів Другої судової палати ККС ВС, то незаконними мають визнаватися не лише багато інших вироків за ч. 7, а й майже всі винесені за період 2022–2025 рр. обвинувальні вирoki за ч. 1 ст. 111-1 КК (станом на 20 серпня 2024 р. їх нараховувалося 513 [13, с. 382]), більшість яких стосувалася саме осіб, які не мали жодного зв'язку з ТОТ.

З огляду на наведені положення, для нас стає очевидним, що проблема належної кримінально-правової оцінки діяння Особи-1 насправді пов'язана не з неоднозначністю приписів ч. 7 ст. 111-1 КК, а з тим, що така поведінка водночас підпадає під дію одразу щонайменше двох норм, адже може бути визнана:

- як державною зрадою у формі надання іноземній державі, іноземній організації або їхнім представникам допомоги в проведенні підривної діяльності проти України (ч. 2 ст. 111 КК). На нашу думку, саме цей варіант є, так би мовити, «більш правильним», адже найкраще враховує юридичну природу розглядуваного діяння;

- так і «воєнним» колабораціонізмом, застосування норми про який (ч. 7 ст. 111-1 КК) стало можливим унаслідок допущених вад законодавчого конструювання відповідної заборони.

Водночас варто пам'ятати, що, попри наведені вище правові висновки ККС ВС у подібних за змістом справах, незважаючи на наше переконання в тому, що діяння Особи-1 мало бути кваліфіковане за ч. 2 ст. 111 КК, ст. 437 КПК України в імперативній формі забороняє суду касаційної інстанції застосовувати закон про більш тяжке кримінальне правопорушення чи суворіше покарання. Тому під час розгляду справи № 202/13808/23 ККС ВС за логікою мав обрати один із двох варіантів:

- 1) або скасувати судові рішення й призначити новий розгляд у суді першої чи апеляційної інстанції;

- 2) або залишити судові рішення без зміни, а касаційну скаргу – без задоволення (ст. 436 КПК України).

Але в підсумку представники суддівської гілки влади вирішили інакше, визнавши Особу-1 винним у вчиненні передбаченого ч. 3 ст. 114-2 КК «несанкціонованого поширення військово значущої інформації, з метою надання такої інформації державі, що здійснює збройну агресію проти України, або її представникам, або іншим НЗФ». Такий варіант кваліфікації ми розцінюємо як найбільш неправильний, адже, узявши до уваги відповідну мету, представники Феміди при цьому абсолютно проігнорували наявну в ч. 3 ст. 114-2 КК пряму вказівку на те, що умовою її застосування є відсутність у скоєному ознак державної зради (як і шпигунства), яка й мала місце в нашій ситуації. Таким чином, покликання в розглядуваній справі на згадану норму було б непра-

вильним навіть за умови неможливості інкримінування винному ч. 7 ст. 111-1 КК, спробу аргументації (хоча й вельми непереконаливу) чого ми й зустрічаємо у відповідній постанові.

Отже, обираючи між «менш» (ч. 7 ст. 111-1 КК) і «більш» правильним (ч. 2 ст. 111 КК) варіантом кваліфікації, який, проте, не міг бути застосований через відповідні процесуальні обмеження, судді ККС ВС, керуючись хибним тлумаченням приписом, що аж ніяким чином не впливають із положень ч. 7 ст. 111-1 КК, у результаті зупинилися на найбільш неправильному варіанті, який за жодних умов не міг бути застосований з огляду на прямі (тут не вимагається жодного тлумачення) законодавчі заборони, які містяться в ч. 3 ст. 114-2 КК.

Завершивши обґрунтування неправильності здійсненої ККС ВС кваліфікації дій Особи-1, водночас варто перейнятися питанням: а чому ж виникла подібна ситуація?

На нашу думку, відповідь на поставлене питання є очевидною: відмічені в цьому дослідженні проблеми/помилки в правозастосуванні, які виникають у суб'єктів реалізації кримінально-правової політики, є прямим наслідком тих недоліків, які свого часу були допущені вже суб'єктами формування такої політики, тобто вітчизняними парламентаріями, під час доповнення в березні 2022 р. КК спочатку ст. 111-1, а згодом і ст. 114-2. Зокрема, уже з перших днів набрання чинності двома згаданими новелами представники вітчизняної кримінально-правової доктрини, зокрема й один із авторів цих рядків, не втомлювалися звертати увагу на таке:

- указівка в ч. 7 ст. 111-1 КК на таке діяння, як «добровільна участь громадянина України в НЗФ чи воєнізованих формуваннях, створених на ТОТ, та/або в збройних формуваннях держави-агресора чи надання таким формуванням допомоги у веденні бойових дій проти ЗСУ», матиме неминучим наслідком проблему розмежування цього складу злочину з державною зрадою у формі переходу на бік ворога в умовах воєнного стану й наданням іноземній державі, іноземній організації або їхнім представникам допомоги в проведенні підривної діяльності проти України [21, с. 357];

- а наявність у ч. 3 ст. 114-2 КК такої мети несанкціонованого поширення військово значущої інформації, як її «надання державі, що здійснює збройну агресію проти України, або її представникам, або іншим НЗФ», навіть попри здійснене згодом законодавче застереження про «відсутність ознак державної зради або шпигунства», – проблеми подібного ґтибу, пов'язані зі співвідношенням цих діянь зі згаданим у ст. 111 КК все тим же наданням іноземній державі, іноземній організації або їхнім представникам допомоги в проведенні підривної діяльності проти України [8, с. 71; 22; 23].

Саме ці нормативні недоліки, які в розглядуваній справі помножені на неправильне тлумачення кримінального закону з боку ККС ВС, і призвели до того, що в підсумку, замість належного за державну зраду покарання у вигляді позбавлення волі на 15 років або довічного позбавлення волі з конфіскацією майна, Особа-1 отримала абсолютно необґрунтоване, невинувачено й неприпустимо м'яке (як для державної зради, учиненої в умовах воєнного стану) покарання у вигляді позбавлення волі строком лише на 11 років.

Висновки. Який же вихід із цієї ситуації?

На нашу думку, з огляду на озвучені вище причини виникнення позначеної проблеми, шляхи її подолання потрібно шукати в площині внесення змін до чинного кримінального законодавства, зокрема, уже неодноразово пропонованого на сторінках української юридичної літератури:

- 1) вилучення з ч. 7 ст. 111-1 КК цієї норми, що продукує колізійність, із приписами ст. 111 КК вказівки на «добровільну участь громадянина України в НЗФ чи воєнізова-

них формуваннях, створених на ТОТ, та/або в збройних формуваннях держави-агресора, та надання відповідним формуванням допомоги у веденні бойових дій проти України» [9, с. 212–213; 24, с. 27];

2) виключення з переліку передбачених ч. 3 ст. 114-2 КК кваліфікуючих ознак несанкціонованого поширення військово значущої інформації, навіть попри наявність у згаданій нормі застереження щодо відсутності в цих діях ознак державної зради або шпигунства, указівки на мету «надання відповідної інформації державі, що здійснює збройну агресію проти України, або її представникам, або іншим НЗФ», яка суперечить юридичній природі діянь, кримінально-правову протидію яким покликана забезпечувати ця заборона [25].

Саме таке нормативне редагування має знищити ту «скриню Пандори», що створена самим законодавцем і, урешті-решт, під час розгляду справи № 202/13808/23 відкрита колегією суддів Другої судової палати ККС ВС, яка фактично легалізувала абсолютно хибну кваліфікацію за ч. 3 ст. 114-2 КК дій осіб, які в умовах війни передають ворогу військово значущу інформацію, тобто вчиняють державну зраду. Допоки ж пропонувані зміни внесені не будуть, сподіватися на покращення ситуації у відповідній царині, вочевидь, не варто.

Водночас вважаємо, що за результатами спеціальних досліджень нарешті має бути вирішено й питання про доцільність закріплення на законодавчому рівні такої ознаки колабораційної діяльності, як обов'язкове місце її вчинення – ТОТ. Саме проведення досліджень подібного ґатунку й варто визнати одним із перспективних напрямів подальших наукових розвідок у відповідній царині.

Використані джерела:

1. Вирок Індустріального районного суду м. Дніпропетровська від 21 липня 2023 р. у справі № 202/13808/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112338831>.
2. Ухвала Дніпровського апеляційного суду від 30 жовтня 2023 р. у справі № 202/13808/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114698056>.
3. Постанова Другої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 10 грудня 2024 р. у справі № 202/13808/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/123734238>.
4. Голінка М. І. Стаття 111-1 КК України (колабораційна діяльність) та суміжні їй явища: проблеми законодавчого регулювання. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія «Економічна». Серія «Юридична»*. 2023. Вип. 36. С. 251–258.
5. Давидович І. І., Куліджанова С. Е. Політика протидії колабораціонізму: сучасний стан та проблематика. *Українська поліцейстика: теорія, законодавство, практика*. 2024. № 3. С. 35–41.
6. Жила О. Б. Проблеми кримінальної відповідальності за колабораціонізм. *Війна в Україні: зроблені висновки та незасвоєні уроки : збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції (22–23 лютого 2024 року) / упор. У. О. Цмоць*. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2024. С. 322–326.
7. Кравчук О. О., Бондаренко М. С. Колабораційна діяльність: науково-практичний коментар до нової статті 111-1 КК. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 3. С. 198–204.
8. Марін О. Кримінально-правові варіації державної зради у Кримінальному кодексі України. *Право України*. 2022. № 11. 60–75.
9. Письменський Є. О. Колабораційна діяльність у воєнній сфері: тлумачення ч. 7 ст. 111-1 КК України в частині визначення об'єктивних ознак складу кримінального правопорушення. *Актуальні проблеми кримінального права : матеріали XV Всеукр. наук.-теорет. конф., присвяч. пам'яті проф. П. П. Михайленка (Київ, 28 листоп. 2024 р.) / редкол. : В. В. Черней, С. Д. Гусарев, С. С. Чернявський та ін*. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2024. С. 209–213.
10. Розслідування колабораційної діяльності : практичний посібник / Є. О. Письменський, С. В. Головін, А. В. Коваленко, В. В. Коваленко. Київ : ВД Дакор, 2023. 260 с.
11. Тананакін О. В., Нерсисян А. С. Кримінально-правове розуміння колабораційної діяльності. *Актуальні питання кримінально-правової кваліфікації, документування та розслідування*

колабораціонізму в період воєнного стану : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Одеса, 9 серпня 2024 р. Одеса : ОДУВС, 2024. С. 107–110.

12. Хавронюк М. І. Зміни до Кримінального кодексу України у зв'язку з військовою агресією РФ проти України : матеріали вебінару, проведеного Національною школою суддів України у співпраці з ОБСЄ ; USAID (13 квіт. 2022 р.). URL: <http://nsj.gov.ua/>.

13. Колабораціонізм на тимчасово окупованих територіях: проблеми правової оцінки, гарантування прав і свобод та реінтеграції територій : монографія / М. А. Рубашенко, І. В. Яковюк, Н. В. Шульженко, О. В. Зайцев, С. О. Харитонов ; за наук. ред. М. А. Рубашенка ; Нац. фонд. дослідж. України ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2024. 576 с.

14. Антонюк Н. Державна зрада і колабораційна діяльність: питання кримінально-правової кваліфікації. *Слово Національної школи суддів України*. 2021. № 4. С. 56–68.

15. Грицюк І. В., Поліщук Д. О. Кримінально-правова характеристика колабораційної діяльності в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 7. С. 326–329.

16. Мовчан Р. О. «Воєнні» новели Кримінального кодексу України: правотворчі та правозастосовні проблеми : монографія. Київ : Норма права, 2022. 241 с.

17. Постанова Другої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 9 квітня 2024 р. у справі № 639/1528/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118297134>.

18. Постанова Третьої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 24 квітня 2024 р. у справі № 743/149/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118725214>.

19. Постанова Третьої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 13 березня 2024 р. у справі № 953/3558/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117757857>.

20. Постанова Третьої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 7 жовтня 2024 р. у справі № 295/9646/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/122220977>.

21. Письменський Є. О., Мовчан Р. О. Новели кримінального законодавства України про колабораційну діяльність: дискусійні питання та спроба їх розв'язання. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 6. С. 356–360.

22. Мовчан Р. О. Аналіз кримінально-правової новели про несанкціоноване поширення військово значущої інформації (ст. 114-2 Кримінального кодексу України). *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 4. С. 326–330.

23. Мовчан Р. О. Кримінально-правова новела про поширення військово значущої інформації (ст. 114-2 КК України): що варто враховувати громадянам та правозастосовцям і що не врахував законодавець. *Кримінально-правові відповіді на виклики воєнного стану в Україні* : матеріали Міжнар. наук. конф., м. Харків, 5 трав. 2022 р. / упоряд. та заг. ред. : Ю. В. Баулін, Ю. А. Пономаренко ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого ; Нац. шк. суддів України ; Громад. орг. «Всеукр. асоц. кримін. права» ; НДІ вивч. проблем злочинності ім. акад. В. В. Сташиса. Харків : Право, 2022. С. 145–153.

24. Книженко О. Відмежування державної зради від колабораційної діяльності. *Національна безпека: право та економіка*. 2024. № 1. С. 22–30.

25. Мовчан Р. О., Бурда П. О. Кримінальна відповідальність за поширення військово значущої інформації (ст. 114-2 КК України): проблеми судової практики та вдосконалення законодавства. *Національна безпека України в умовах інформатизації та глобалізації суспільних процесів: сучасні загрози та кримінально-правове регулювання* : матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 11 трав. 2023 р. / редкол. : Л. М. Демидова (голов. ред.), Н. В. Шульженко та ін. Харків : Право, 2023. С. 210–216.

References:

1. *Vyrok Industrialnoho raionnoho sudu m. Dnipropetrovska vid 21 lypnia 2023 r. u spravi № 202/13808/23* [Verdict of the Industrial District Court of Dnipropetrovsk dated July 21, 2023 in case No. 202/13808/23]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112338831> [in Ukrainian].

2. *Ukhvala Dniprovskoho apeliatsiinoho sudu vid 30 zhovtnia 2023 r. u spravi № 202/13808/23* [Decision of the Dnipro Court of Appeal dated October 30, 2023. in case No. 202/13808/23]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114698056> [in Ukrainian].

3. *Postanova Druhoi sudovoi palaty Kasatsiinoho kryminalnoho sudu Verkhovnoho Sudu vid 10 hrudnia 2024 r. u spravi № 202/13808/23* [Resolution of the Second Judicial Chamber of the Criminal Court of Cassation of the Supreme Court dated December 10, 2024. in case No. 202/13808/23]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/123734238> [in Ukrainian].

4. Holinka, M. I. (2023). Stattia 111-1 KK Ukrainy (kolaboratsiina diialnist) ta sumizhni yii yavyscha: problemy zakonodavchoho rehuliuвання [Article 111-1 of the Criminal Code of Ukraine (collaborative activity) and related phenomena: problems of legislative regulation]. *Naukovi zapysky Lvivskoho universytetu biznesu ta prava. Serii ekonomichna. Serii yurydychna – Scientific notes of the Lviv University of Business and Law. The series is economical, Legal series*, 36, 251–258 [in Ukrainian].

5. Davydovych, I. I., Kulidzhanova, S. E. (2024). Polityka protydyi kolaboratsionizmu: suchasnyi stan ta problematyka [The policy of countering collaborationism: current state and problems]. *Ukrainska politseistyka: teoriia, zakonodavstvo, praktyka – Ukrainian policing: theory, legislation, practice*, 3, 35–41 [in Ukrainian].

6. Zhyla, O. B. (2024). Problemy kryminalnoi vidpovidalnosti za kolaboratsionizm [Problems of criminal liability for collaborationism]. *Viina v Ukraini: зробleni vysnovky ta nezasvoieni uroky : zbirnyk tez Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (22–23 liutoho 2024 roku) – The war in Ukraine: conclusions drawn and unlearned lessons: collection of theses of the International Scientific and Practical Conference (February 22–23, 2024)*, 322–326. Lviv : Lvivskyi derzhavnyi universytet vnutrishnikh sprav [in Ukrainian].

7. Kravchuk, O. O., Bondarenko, M. S. (2022). Kolaboratsiina diialnist: nauково-praktychnyi komentar do novoi statti 111-1 KK [Collaborative activity: a scientific and practical commentary on the new Article 111-1 of the Criminal Code]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal – Legal scientific electronic journal*, 3, 198–204 [in Ukrainian].

8. Marin, O. (2022). Kryminalno-pravovi variatsii derzhavnoi zrady u Kryminalnomu kodeksi Ukrainy [Criminal law variations of treason in the Criminal Code of Ukraine]. *Pravo Ukrainy – Law of Ukraine*, 11, 60–75 [in Ukrainian].

9. Pysmenskyi, Ye. O. (2024). Kolaboratsiina diialnist u voiennoi sferi: tlumachennia ch. 7 st. 111-1 KK Ukrainy v chastyni vyznachennia ob'iektyvnykh oznak skladu kryminalnoho pravoporushennia [Collaborative activity in the military sphere: interpretation of ch. 7th century 111-1 of the Criminal Code of Ukraine in terms of determining the objective features of a criminal offense]. *Aktualni problemy kryminalnoho prava : materialy XV Vseukr. nauk.-teoret. konf., prysviach. pam'iaty prof. P. P. Mykhailenka (Kyiv, 28 lystop. 2024 r.) – Actual problems of criminal law: materials of the XV Vseukr. science and theory conf., dedicate. in memory of Prof. P. P. Mykhaylenko (Kyiv, November 28, 2024)*, 209–213. Kyiv : Nats. akad. vnutr. sprav [in Ukrainian].

10. Pysmenskyi, Ye. O., Holovkin, S. V., Kovalenko, A. V., Kovalenko, V. V. (2023). Rozsliduvannia kolaboratsiinoi diialnosti [Investigation of collaborative activities]. Kyiv : VD Dakor [in Ukrainian].

11. Tananakin, O. V., Nersesian, A. S. (2024). Kryminalno-pravove rozuminnia kolaboratsiinoi diialnosti [Criminal and legal understanding of collaborative activity]. *Aktualni pytannia kryminalno-pravovoi kvalifikatsii, dokumentuvannia ta rozsliduvannia kolaboratsionizmu v period voiennoho stanu : materialy Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii, m. Odesa, 09 serpnia 2024 r. – Current issues of criminal-legal qualification, documentation and investigation of collaborationism during martial law: materials of the All-Ukrainian Scientific and Practical Conference, Odesa, August 9, 2024*, 107–110. Odesa : ODUVS [in Ukrainian].

12. Khavroniuk, M. I. (2022). Zminy do Kryminalnoho kodeksu Ukrainy u zv'iazku z viiskovoiu ahresiieiu RF proty Ukrainy [Changes to the Criminal Code of Ukraine in connection with the military aggression of the Russian Federation against Ukraine]. URL: <http://nsj.gov.ua/> [in Ukrainian].

13. Rubashchenko, M. A., Yakoviuk, I. V., Shulzhenko, N. V., Zaitsev, O. V., Kharytonov, S. O. (2024). Kolaboratsionizm na tymchasovo okupovanykh terytoriakh: problemy pravovoi otsinky, harantuvannia prav i svobod ta reintehratsii terytorii [Collaboration in temporarily occupied territories: problems of legal assessment, guarantee of rights and freedoms and reintegration of territories]. Kharkiv : Pravo [in Ukrainian].

14. Antoniuk, N. (2021). Derzhavna zrada i kolaboratsiina diialnist: pytannia kryminalno-pravovoi kvalifikatsii [Treason and collaborative activity: issues of criminal-legal qualification]. *Slovo Natsionalnoi shkoly suddiv Ukrainy – Word of the National School of Judges of Ukraine*, 4, 56–68 [in Ukrainian].

15. Hrytsiuk, I. V., Polishchuk, D. O. (2024). Kryminalno-pravova kharakterystyka kolaboratsiinoi diialnosti v Ukraini [Criminal and legal characteristics of collaborative activity in Ukraine]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal – Legal scientific electronic journal*, 7, 326–329 [in Ukrainian].

16. Movchan, R. O. (2022). «Voienni» novely Kryminalnoho kodeksu Ukrainy: pravotvorchy ta pravozastosovni problem [«Military» novels of the Criminal Code of Ukraine: law-making and law-enforcement problems]. Kyiv : Norma prava [in Ukrainian].

17. *Postanova Druhoi sudovoi palaty Kasatsiinoho kryminalnoho sudu Verkhovnoho Sudu vid 9 kvitnia 2024 r. u spravi № 639/1528/22* [Resolution of the Second Judicial Chamber of the Criminal Court of Cassation of the Supreme Court dated April 9, 2024. in case No. 639/1528/22]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118297134> [in Ukrainian].

18. *Postanova Tretoi sudovoi palaty Kasatsiinoho kryminalnoho sudu Verkhovnoho Sudu vid 24 kvitnia 2024 r. u spravi № 743/149/23* [Resolution of the Third Judicial Chamber of the Criminal Court of Cassation of the Supreme Court dated April 24, 2024. in case No. 743/149/23]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118725214> [in Ukrainian].

19. *Postanova Tretoi sudovoi palaty Kasatsiinoho kryminalnoho sudu Verkhovnoho Sudu vid 13 bereznia 2024 r. u spravi № 953/3558/22* [Resolution of the Third Judicial Chamber of the Criminal Court of Cassation of the Supreme Court dated March 13, 2024. in case No. 953/3558/22]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117757857> [in Ukrainian].

20. *Postanova Tretoi sudovoi palaty Kasatsiinoho kryminalnoho sudu Verkhovnoho Sudu vid 7 zhovtnia 2024 r. u spravi № 295/9646/23* [Resolution of the Third Judicial Chamber of the Criminal Court of Cassation of the Supreme Court dated October 7, 2024. in case No. 295/9646/23]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/122220977> [in Ukrainian].

21. Pysmenskyi, Ye. O., Movchan, R. O. (2022). Novely kryminalnoho zakonodavstva Ukrainy pro kolaboratsiinu diialnist: dyskusiini pytannia ta sproba yikh rozviazannia [Novels of the criminal legislation of Ukraine on collaborative activity: debatable issues and an attempt to resolve them]. *Yurydychnyi naukovi elektronnyi zhurnal – Legal scientific electronic journal*, 6, 356–360 [in Ukrainian].

22. Movchan, R. O. (2022). Analiz kryminalno-pravovoi novely pro nesanktsionovane poshyrennia viiskovo znachushchoi informatsii (st. 114-2 Kryminalnoho kodeksu Ukrainy) [Analysis of the criminal law novel about the unauthorized dissemination of military information (Article 114-2 of the Criminal Code of Ukraine)]. *Yurydychnyi naukovi elektronnyi zhurnal – Legal scientific electronic journal*, 4, 326–330 [in Ukrainian].

23. Movchan, R. O. (2022). Kryminalno-pravova novela pro poshyrennia viiskovo znachushchoi informatsii (st. 114-2 KK Ukrainy): shcho varto vrakhovuvaty hromadianam ta pravozastosovtsiam i shcho ne vrakhuvav zakonodavets [Criminal law novel about the dissemination of military information (Article 114-2 of the Criminal Code of Ukraine): what citizens and law enforcement officers should consider and what the legislator did not take into account]. *Kryminalno-pravovi vidpovidi na vyklyky voiennoho stanu v Ukraini : materialy mizhnar. nauk. konf., m. Kharkiv, 5 trav. 2022 r. – Criminal and legal responses to the challenges of martial law in Ukraine: materials of the international of science conf., m. Kharkiv, May 5. 2022, 145–153. Kharkiv : Pravo* [in Ukrainian].

24. Knyzhenko, O. (2024). Vidmezhuvannia derzhavnoi zrady vid kolaboratsiinoi diialnosti [Separation of treason from collaborative activity]. *Natsionalna bezpeka: pravo ta ekonomika – National security: law and economics*, 1, 22–30. [in Ukrainian].

25. Movchan, R. O., Burda, P. O. (2023). Kryminalna vidpovidalnist za poshyrennia viiskovo znachushchoi informatsii (st. 114-2 KK Ukrainy): problemy sudovoi praktyky ta vdoskonalennia zakonodavstva [Criminal liability for dissemination of military information (Article 114-2 of the Criminal Code of Ukraine): problems of judicial practice and improvement of legislation]. *Natsionalna bezpeka Ukrainy v umovakh informatyzatsii ta hlobalizatsii suspilnykh protsesiv: suchasni zahrozy ta kryminalno-pravove rehuliuvannia : materialy VII Mizhnar. nauk.-prakt. konf., m. Kharkiv, 11 trav. 2023 r. – National security of Ukraine in the conditions of informatization and globalization of social processes: modern threats and criminal law regulation: materials of VII International. science and practice conf., Kharkiv, May 11. 2023, 210–216. Kharkiv : Pravo* [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редколегії 10.01.2025

Movchan R., Doctor of Law, Professor, Professor at the Department of Constitutional, International and Criminal Law of Donetsk Vasyl Stus National University (Vinnytsia, Ukraine)

Marchenkov D., Postgraduate Student at the Department of Constitutional, International and Criminal Law of Donetsk Vasyl Stus National University (Vinnytsia, Ukraine)

TREASON, "MILITARY" COLLABORATION, UNAUTHORIZED DISSEMINATION OF MILITARY SIGNIFICANT INFORMATION: PROBLEMS OF CORRELATION AND DELIMITATION (EXAMPLE OF CASE № 202/13808/23)

The article, based on the example of case No. 202/13808/23 considered by the panel of judges of the Second Judicial Chamber of the Cassation Criminal Court as part of the Supreme Court, demonstrates the problems that arise in practice when distinguishing the components of "treason", "military" collaborationism" and the so-called "unauthorized dissemination of military information, with the aim of providing such information to a state that carries out armed aggression against of Ukraine, or its representatives, or other illegal armed formations" (Article 111, Part 7 of Article 111-1 and Part 3 of Article 114-2 of the Criminal Code of Ukraine, respectively).

As a result of the analysis of the corresponding decision of the highest court in the judicial system of Ukraine, it is concluded that, reclassifying the actions of the guilty party from 7th century 111-1 on h. 3 Art. 114-2 of the Criminal Code of Ukraine, the representatives of Themis made a gross mistake, because, having taken into account the relevant purpose in the last norm, they completely ignored the fact that the condition of its application there is a lack of signs of high treason in the committed act, which is exactly what happened in our situation.

In order to solve the indicated problems in law enforcement, it is proposed to: 1) remove from ch. 7th century 111-1 of the Criminal Code of Ukraine indicating "the voluntary participation of a citizen of Ukraine in illegal armed or paramilitary formations created in the temporarily occupied territory and/or in the armed formations of the aggressor state, and providing assistance to such formations in conducting hostilities against Ukraine"; 2) to exclude from the list of the provided parts 3 Art. 114-2 of the Criminal Code of Ukraine qualifying signs of unauthorized dissemination of militarily significant information indicating the purpose of "providing relevant information to the state carrying out armed aggression against Ukraine, or to its representatives, or to other illegal armed formations".

At the end of the article, promising directions for further scientific research in the relevant area are defined.

Key words: occupation/occupied territory, high treason, collaboration, unauthorized dissemination of military information, illegal armed and paramilitary formations, the aggressor state, rule of law, competition and conflict of criminal law norms.